

gümüřlük akademisi bahçeyazı okuma grubu
serbest okuma buluşmaları
haruki murakami “renksiz tsukuru tazaki ve hac yılları” romanı
toplu değerlendirmesi
12 ekim 2024 - izmir

Nilhan Tuncer (sunum)

Renksiz Tsukuru Tazaki'nin Hac Yılları- Haruki Murakami

Haruki Murakami tarafından 2013 yılında yayımlanmış olup büyük bir okuyucu kitlesi tarafından heyecanla karşılanmıştır. Ülkemizde de hemen ertesi yıl Hüseyin Can Erkin tarafından Japoncadan çevrilmiştir.

Haruki Murakami Yaşamı ve Eserleri

1949 yılında Japonya'nın Kyoto kentinde dünyaya geldi. Babası bir Budist din adamı olan Haruki Murakami gençliğinin büyük bir bölümünü Kobe'de geçirdi. Üniversite öğrenimini Tokyo'daki Waseda Üniversitesi'nde klasik drama eğitimini tamamlayıp 1975'te mezun oldu. Bir dönem caz kulübü işletmeciliği yaptı. 1986 - 1995 yılları arasında ülkesinden uzakta Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşadı.

Yazarın ilk kitabı olan “Rüzgârın Şarkısını Dinle ” Gunzou Edebiyat Ödülü'nü aldı (1979). Bu eseri takiben yazar “Yaban Koyununun İzinde ” (1982) isimli romanını yazdı. Yazar bu eseriyle de Yeni Yazarlar Noma Edebiyat Ödülünü aldı. Ödül alan iki kitaptan sonra “Haşlanmış Harikalar Diyarı ve Dünyanın Sonu ” (1985) geldi ve bu kitap da Tanizaki Ödülü'nü kazandı. Fakat yazarı dünyaya tanıtan ve kendinden söz ettiren kitabı tam 16 dile çevrilmiş olan “İmkânsızın Şarkısı ” (1987) olmuştur. 1995'te yayımlanan “Zemberekkuşu'nun Güncesi” kitabı ile ertesi yıl da Yomiuri Edebiyat Ödülünü kazandı.

Haruki Murakami'nin 12 Nisan 2013'te Japonya'da piyasaya çıkan “Renksiz Tsukuru Tazaki'nin Hac Yılları” adlı kitabı daha okuyucuyla buluşmadan günler önce online rezervasyon ile çok satanlar listesine girmiştir. “Sahilde Kafka”, “1Q84”, “Kumandanı Öldürmek” ve son romanı ise “Şehir ve Belirsiz Duvarları” 2023 yılında yayımlanmıştır.

Haruki Murakami günümüzde Amerikan kültürünün etkisi altında kaldığı ve aşırı Batıcı olduğu eleştirilerine maruz kalmaktadır, fakat yine de Japonya'nın XX. yüzyıldaki en büyük yazarlarından biri olarak kabul edilir.

Kitaplarından arta kalan zamanda İngilizceden çeviriler yaptı. J. D. Salinger'ın Çavdar Tarlasında Çocuklar'ını, F. Scott Fitzgerald'ın Muhteşem Gatsby'sini ve Raymond Chandler'ın Elvada Güzelim'ini Japoncaya çevirdi.

Romanın konusu:

Tsukuru Tazaki, ilk gençlik yıllarını birlikte geçirdikleri arkadaş grubu tarafından hiçbir neden gösterilmeden dışlanır. Bu dışlanma Tsukuru'da, özdeğerinin korkunç bir yara almasına neden olur ve onu hayatının anlamını yitirmesine sebep olan travmatik bir sürece sokar. “O günlerde kendi iradesiyle hayatına son vermek, ona her şeyden doğal ve mantıklı geliyordu. O son adımı neden o günlerde atmadığına, şimdi bile bir türlü anlam veremiyordu. Oysa o zamanlarda yapabilseydi, yaşam ve ölümü ayıran sınır çizgisinin ötesine geçmek, çiğ yumurta içmekten daha kolay

olurdu.”(7)

Üniversite okumak için Nagoya şehrinden ayrılıp Tokyo’ya gelen Tsukuru, uyum içinde olduğunu düşündüğü arkadaşlarıyla birlikte ancak tatillerde bir arada olabilmektedir. Diğerleri ise okumak için kendi şehirleri Nagoya’da kalmışlardır. Uzakta bile olsa onların varlığı kendisine yeterken, üniversitede yeni arkadaşlara bile gereksinim duymamaktadır. Tsukuru, tesadüfen soyadlarında renklerin de yer aldığı bu arkadaş grubuna çok değer vermekte olup ayrı düşmesinin nedenini renksizliği gibi grup içinde bir yeri olamamasına bağlamaktadır . “Neden bu beş kişilik arkadaş grubuna dahil olduğunu bazen Tsukuru’nun kendisi de tam olarak anlayamıyordu...Kendi değerinin arayışı içine girmek, birimi olmayan bir maddeyi ölçmeye çalışmak gibiydi. İbrenin tık diye sabit bir noktada durması asla mümkün olmuyordu.”(18)

Bu arkadaş grubunda kendini tamamlanmış hissedenden Tsukuru, bir gün yolları ayrılırsa derin bir acı hissedeceğini düşünür zaman zaman. Nitekim bu şüpheyi derinlerde bir yerlerde taşıdığını şu satırlarda anlatır: “Sanki tam da beş kişi olmak zorundaydılar. Ne daha fazla ne daha az. Temel beşgenin, uzunluğu eşit beş kenardan oluşmasıyla aynı şekilde. ..Tsukuru Tazaki de, kendisinin vazgeçilmez bir kenar olarak bu beşgene dahil edilmesinden ötürü sevinçliydi ve gurur duyuyordu. Diğer dördünü yürekten seviyor, gruplarındaki bütünlük hissine her şeyden çok daha güçlü bir aşk besliyordu...Fakat yine de, kendisinin bir gün gelip de bu samimi gruptan kopuvereceği ya da ihraç edileceği korkusunu yüreğinin derinliklerinde sürekli taşıyordu. Diğerlerinden kopup tek başına kaldığında, tıpkı cezir zamanı denizin yüzeyinde kapkara, uğursuz bir kayanın ortaya çıkıvermesi gibi, öylece kalakalacağı endişesi sık sık zihnini yokluyordu.” (18)

Hayatının bu dönemini derin bir yara alarak atlatan Tsukuru ,tren istasyonu yapan inşaat mühendisi olarak çocukluk hayalini gerçekleştirmiştir. Sonrasında sevdiği meslek hayatının anlamı olurken, bir daha kendini iyi hissedeceği, uyum içinde olduğunu düşündüğü arkadaşlık veya ilişkiler kurmaktan kaçınmıştır. Aradan 16 yıl geçmiştir. Bu dönemde Tsukuru’nun hayatına Sara girer. Sara’ya geçmişte birlikte mutlu zaman geçirdiği arkadaş grubundan “uyum içinde hareket eden, sınırları net, komün benzeri bir yapı ”olarak bahseder.Üniversite yıllarında arkadaş edinmediğini ve yalnızlık da hissetmediğini anlatırken,“ lise yıllarında tanıştığı rengarenk ve yaşama hırsını tetikleyen dört arkadaşıyla karşılaştırıldığında, herkes canlılıktan yoksun, sıradan ve silik kalıyordu” diyerek ifade eder. Sara ilerleyen sohbetlerden birinde “ kendinle çevrendeki dünya arasında doğru dürüst bir denge kurmayı başarabiliyor musun?” diye sorarken Tsukuru’nun geçmişteki yaşadığı olayın aslında kapanmamış olduğunu fark eder. Sağlıklı bir beraberlik için, bu çözümlenmemiş meselenin bir engel olduğunu ve birlikte yol almak istiyorlarsa, gerçeği öğrenmesinin şart olduğu konusunda Tsukuru’yu teşvik eder.

Geçmiş anlama-keşfetme yolculuğu diyebileceğimiz eski arkadaşlarıyla görüşmek üzere yola çıkan Tsukuru , o günlere ait olaylarla karşılaşınca her şeyin aslında kendi düşüncülerinden ne kadar farklı olduğunu anlar. Neredeyse hayatının sonunu getirecek olan derin yaralanmaya rağmen, diğerlerinin hayatlarını kolaylıkla ve umarsızca devam ettirdiklerini şaşırarak farkeder. Tsukuru Tazaki, geçmişin izlerini takip ederken aslında kendisine giden yolu bulmuştur. Nihayet yıllar sonra yeniden yaşadığını hissederken, artık adım atmak zamanının geldiğinin bilincindedir.

Romanda anlatım özellikleri :

Murakami tüm roman boyunca temel izlek olarak aidiyet duygusu ve dışlanmışlık hissini ele almıştır. Baş karakterin hayattaki tüm varoluşsal kaygıları bu iki duygu üzerinden verilir. Başlangıçta birey olma sancıları, uyum içindeki arkadaş grubu vasıtasıyla anlam bulmuştur. Ancak bu arkadaş grubundan, nedenini bir türlü öğrenemediği bir şekilde kopartılması , birey olma yolundaki ilk ve en büyük yarayı almasına neden olur. Bu süreç oldukça etkileyici bir dille

anlatılırken, ayrıntılandırma ile okuyucunun empati kurması sağlanmıştır.

Romadaki diğer bir izlek ise, geçmişle hesaplaşma ve karakterin kendiyile yüzleşmesinin bir tür hac yolculuğu gibi tanımlanmasıdır.

Yazar, eser boyunca gizem yaratarak ve olay örgüsünü geriye dönüşlerle ilmek ilmek işlemiş ve böylece sıklıkla kullandığı anlatım tarzını uygulamıştır. Nitekim okur olarak baş karakterimizin tüm geçmişe giden yolculuğunu kimi zaman merakla kimi zaman da hayretle ama hiç kopmadan izleriz. Özellikle çok değer verdiği arkadaş grubundan dışlanma durumu, her okur için olası bir hayat gerçeği olarak algılanır. Anlatı, oluşturulan merak duygusu ile kolay okunan bir yapı kazanır.

Arkadaşlık vurgusu için kullanılan renk metaforu, renkli kişilikler, med-cezir benzetmesi ve niceliksel göstergelerin kullanımı , romanın dikkat çekici üslup örneklerindedir.

Gerçekötesi durum ve olaylar, yazarın diğer eserlerinde de sıklıkla kullandığı öğelerden olup burada da yerini aldığı görülür. Rüya ile gerçekleri harmanlayarak, anlatı içinde neyin gerçek neyin rüya olduğunu unutturduğu ve okurun buralarda zaman zaman kaybolduğu bir tarz benimsenmiştir.

Murakami genellikle anlatılarında bir sonuca varmadan okuru kendi düşüncesiyle baş başa bırakır. Tanrıyazar gibi davranmayı tercih etmeyerek, her okurun kendi sonucunu yaratması yolunu izlemesi, bu romanda da karşımıza çıkar.

Murakami 'nin eserlerinde anlatıya her zaman eşlik eden müzik parçaları olur. Burada da geçmişe giderken eşlikçisi "Le Mal du Pays"- Liszt'in "Hac Yılları" eseriyle olur. Bu eserle ilk karşılaştığı anıları, şimdiki zamana bağlayan bir tür köprü görevini görür.

Üzerinde tartışılmasını düşündüğüm noktalar:

- Aydınlığa kavuşamamış, çözülememiş her olay şimdiki zamana ipotek koyar mı? Aslında pek farketmesek de yaşam yolunda yürürken karşımıza çıkan her olay, durum bizi oluşturan yegane parçalarımız mı?

-Aslında ne yaşıyorsak oyuz mu demeliyiz ya da yaşayamadığımız-gerçekleştiremediğimiz her durum olmadığımız potansiyel benlik olarak bir ömür peşimizden ayrılamayan gölgemiz mi olur?

-İnsanın özvarlığının kendisi tarafından acımasızca sorgulanması, değerinden uzak hatalı-eksik -yıkıcı özbenlik algısı

-İnsanın sosyal varlık oluşu, yalnızlığın ruhu yaralayan, bedene ait hastalıklardan daha kalıcı hasar bırakması

-Tsukuru isminin anlamının "yaratmak" değil de "üretmek ,ortaya çıkarmak" olarak tercih edilmesinin ısrarla vurgusu

- Duygusal ve varoluşsal olarak kayıp Tsukuru'nun istasyon tutkusu . Sadece istasyonlarda o müthiş kalabalığın ve düzenli hareketin içinde varlık kazanıyor ve yaşıyor hissini tattığı tek mekan-zaman olması.

Murakami'nin yazma serüveni ile ilgili 2008 yılında kendisiyle yapılan söyleşi:

Kahramanlar bazen talihsizlikler yüzünden bazense çeşitli yönlendirmeler sayesinde keşif yolculuğuna çıkarlar. Kimi zaman bildiğimiz yerlere kimi zaman ise gerçekötesi yerler olur bu yerler. Okurları için bilinemezlik izleri ve birazda gizemli bir dil hep vardır ve okurlarını bu durum pek de şaşırtmaz. Sıklıkla birbirimiz anlamadaki başarısızlıkların tetiklediği kaçırılmış zamanların izleri görülür.

"Kitaplarımda yer alan bütün karakterleri sıfırdan adım adım inşa ettim. Bir kez karakteri oluşturdum mu, o karakter kendiliğinden otomatik olarak hareket eder; bütün yaptığım o

etrafta dolanırken , konuşurken ve bir şeyler yaparken onu izlemektir. ”

“Okurlar bana sık sık çalışmalarımnda gerçek dışı bir dünya olduğunu söyler, ana karakter gerçek dışı bu dünyaya gider ve ardından geri gelir. Ne var ki ben, bahsedilen bu iki dünya arasındaki sınırı çoğu zaman göremem. Dolayısıyla birçok durumda birbirine karışmış haldedirler. ”

“ Bir roman yazarken sabaha karşı dört civarında uyanıyor ve masama oturup çalışmaya başlıyorum. Bunların hepsi gerçek dünyada yaşanır. İçtiğim kahve gerçektir. Ama yazmaya bir kez başladım mı, başka bir yere giderim. Kapıyı açar, bu yere girer ve orada neler olduğunu görürüm. Gördüğümün gerçek mi yoksa gerçek dışı mı olduğunu bilmem-veya umursamam. Yazmaya konsantre oldukça derine, daha derine inerim- bir tür yer altı. Ama gördüklerim, gözüme olağan görünür. Orada bir yerde karanlık varsa karanlık bana gelir. Ve belki de bir mesaj getirmiştir. Mesajı idrak etmeye çalışırım. Bu yüzden etrafıma bakar, gördüklerimi tasvir eder ve geri gelirim.”

“ Benim kurmacalarımın ana teması-bir şeyleri kaybetme, onu arama ve bulma. Karakterlerim çoğu kez kaybolan bir şeyi arıyorlar. Bazen bir kız, bazen bir sebep, bazen bir amaç. Ancak aradıkları önemli, kritik ve kayıp bir şey oluyor. Bulduklarındaysa bir tür hayal kırıklığı yaşıyorlar. ”

“Mutlu bir kahramandan hiçbir surette bir hikaye çıkmaz.”

“ Müzikten yazmakla ilgili birçok şey öğrendim. Bence üç önemli unsur var: Ritm, harmoni ve serbest doğaçlama. Bunları edebiyattan değil müzikten öğrendim. Ve yazmaya başladığımda müzik yapıyormuş gibi yazmayı denedim.”

Nuray D. Kaya

Renksiz Tsukuru Tazaki nin Hac Yılları Kitap Yorumu:

Haruki Murakami yazarıyla tanışmam bu kitapla oldu. Bu nedenle kitap hakkındaki ve yazar hakkındaki yorumum biraz yüzeysel olabilir.

Yazar akıcı bir kitap yazmış, kitabın kahramanı Tsukuru Tazaki'nin çocukluk dönemindeki yakın arkadaş grubuyla yaşadıkları ve onu dışlamaları sonucu yaşadığı kırgınlık ve yalnızlık ve bu yalnız bırakılma nedenini anlayamamak ve sonra bu nedeni öğrenmek ve bu nedenle yüzleşmesi etrafında dönüyor.

Kitaptaki kurgu güzel ancak sonunda ne olacak diye beklerken, neden olarak arkadaşlarının ona "bizi arama sorma görüşmeyelim artık" demelerinin nedeni olarak daha sonra ortaya çıkan neden açıkçası bana biraz tuhaf geldi.. Kitabın sonu biraz hayal kırıklığı oldu ama sonunu da nasıl ve hangi nedene bağlayabilirdi o konuda yorum yapamamamda çok gerçekçi olmamış. Sonunda da arkadaşlarıyla görüşmesi ve onlarla karşılaşması çok zayıf biz zaten inanmadık ama mecburduk söylemleri kitabı çok yüzeysel bırakmış.

Kitabın ikinci bölümü Tsukuru'nun Sara ile ilişkisi de bir garip belki de bir Japon gibi düşünemiyor olmamdan kaynaklı olabilir. Kız arkadaşı Sara birden onun dertlerini anlıyor daha çok yeni bir arkadaşlık döneminde daha sonra onu başka erkekle görüyor ve bunu sorgulamıyor böyle bir karışık kurgu da tam yerine oturmamışlık var. Tabii ki okuru merak ettiriyor ne olacak diye ama Sara bile tam kitap içine oturmamış gibi.

Kitabın sonu özellikle beklentimi çok düşürdü yoksa güzel bir kurgu güzel psikolojik bir deneysel metin olabilirdi sonucunda da gerçekten tecavüz etmiş veya başka bir neden olsaydı daha etkili bir vuruş olabilirdi .Ben kitabı açıkçası çok beğenmedim fakat çok kolay okunan bir kitaptı.

Kitabın konusu aslında çok güzel, yalnızlık, arkadaşları tarafından dışlanmışlık, ayrıca kitap

içinde müzikler olsun kahramanların isimleri olsun cinsellik olsun farklı konularla Murakami bence okurlarını cezbediyor .

Murakami 'nin yazma serüveni ve biyografisi kitaplarından daha çok ilgimi çekti ve bu kadar çok kitap yazabilme enerjisi hayata bakışına ve enerjisine bayıldım. Yazmayı mutlaka seviyordur ama bunu bir iş olarak gördüğünü çevirmeni dahi söylüyor. Ve yazma işini bir disiplin içinde yani bir memuriyet gibi sabah işe gider gibi yapması sanki yazmak onun için bir şey üretmek ama bu pazarda satmak üzere mesela sebze ve meyve üretmek gibi ki bunlarda emek zaman ince işçilik ister ama Murakami sanki sadece bunu yapıyor. Ve bu durum da bana insan isterse her şeyi yapabilir hatta yazar olabilir sonucunu doğuruyor... Şaka tabii ki ama Murakami bir gün ben yazar olabilirim diye yola çıkmış... Murakami araştırmalarımın dolu dolu bir insan olduğu, müzik tutkusu, ülkesine bağlılığı, gezmesi, kültürleri incelemesi hep bu kitapların daha hızlı yazılma altyapısını oluşturmuş olabileceğini düşündürüyor.

Murakami'den kitaplığında bulunan Sahildeki Kafka' yı da okurum başka da okur muyum bilmiyorum... Hayır okumam ama bu benim için iyi bir deneyimdi..

Meral Alkaya

Yalnızlığın, dışlanmışlığın ve bu duyguların sonucunda da özgüven yoksunluğunun buram buram hissedildiği bir roman "Renksiz Tsukuru Tazaki'nin Hac Yılları."

Lise yıllarında "sosyal sorumluluk projesi" diyebileceğimiz bir amaç doğrultusunda kurulan beşli arkadaş grubu. Aileleri, ekonomik durumları, yaşam biçimleri birbirine denk. Her birinin farklı özellikleri var. Hiçbiri mükemmel değil. Birçok yönden birbirini tamamlayan bu beş arkadaş, oluşturdukları gruba bir değer katıyor. Eğitimli aileler tarafından yetiştirilmiş bu gençlerin lise yıllarındaki durumlarına, becerilerine, birikimlerine bakıldığında gelecekte hiçbirinin başarısız, mutsuz olması için bir neden yok.

Bu beş arkadaş bir araya getiren amaca ve bu amacın bir kilisenin önyak olmasına bugün bulunduğumuz yerden bakıldığında ise hayranlık duymamak mümkün değil.

Lise yıllarında tanıdığımız bu beş arkadaşın yirmi yıl sonraki durumlarını biz de Tsukuru Tazaki ile birlikte öğreniyoruz. Onları bir arada tutan bağ ortadan kalkınca dağılmaları da çok zor olmuyor. Bu durumdan en çok etkilenen de grubun dağılma sürecinden önce gruptan doğal olmayan bir şekilde koparılan Tsukuru Tazaki oluyor.

Tsukuru'nun gelecekte kendisini "silik ve vasat" hissetmesi lise yıllarına kadar dayanıyor. Zira kahramanımız daha o yıllarda bile gerek soyadıyla gerek taşıdığı özellikleriyle kendisini diğer dört kişiden daha yetersiz buluyor. Belki ergenlikte doğal sayılabilecek bu durum Tsukuru'nun gruptan hiçbir neden gösterilmeden atılmasıyla geleceğe taşıyor. Ve 36 yaşındaki özgüveni eksik, yapayalnız, mutsuz, her an intihar etmeye aday Tsukuru karşımıza çıkıyor.

Gruptan atılan Tsukuru'nun yıllar sonra Sara'nın da ısrarıyla beşli gruptan neden dışlandığını öğrenmek için arkadaşlarıyla yaptığı yüz yüze görüşmeler okuyucuda zaten var olan merak duygusunu ve kitabın sürükleyiciliğini artırıyor. Bu merak ve sürükleyicilik kitabın son sayfalarına kadar sürüyor.

Tsukuru'nun gerçeği öğrenmek için arkadaşlarıyla yaptığı görüşmelerden en etkileyicisi Kara yani Ely ile olan görüşmesidir. Bu buluşma için Japonya'dan Finlandiya'ya giden Tsukuru Tazaki'nin Ely'i bulmak için verdiği uğraş, karşılaşma anı, konuşmaları, hal ve tavırları gözünüzün önünde canlanırken sanki gerçekmiş gibi bir etki bırakıyor.

Rüyalarında sürekli olarak Ak ve Kara ile cinselliği yaşaması, kadın denildiğinde Tsukuru'nun aklına yalnızca Ak ve Kara'nın gelmesiyle açıklanabilir.Haida'nın bu rüyalardan birinde yer alması,

o güne kadar gerçek bir cinsel birliktelik yaşamamış olan Tsukuru'nun fark etmeden keyifli zaman geçirdiği bu arkadaşından etkilenmiş olabileceğini düşündürüyor. Birçok kez kahramanımızın eşcinsel olduğu bize hissettirilmeye çalışılsa da bu, hissetmekten öteye geçmiyor. Tsukuru'nun rüyasına giren Haida'nın o günden sonra görünmemesi, tıpkı babası gibi çekip gitmesi, hatta okul kaydını dondurması Japonya'da çok fazla olan ve **buharlaştırma** olarak nitelendirilen insanların ortalıktan kaybolmasına bir gönderme olabilir

Haida'nın babasının okulu bırakarak ülkede amaçsızca dolaşması sonrasında tekrar Tokyo'ya, okuluna dönmesi bana Yeni Zellandalı bir erkekle evlenen arkadaşımın söylediklerini hatırlattı. Arkadaşım Yeni Zellandalı gençlerin Avrupa'ya gitmek için yıllarca para biriktirdiklerini anlatmıştı. Yeni Zellanda'nın birçok ülkeden çok uzakta, dünyanın öbür ucunda bulunduğunu, bu nedenle gençlerin kendilerini özgür hissedemediğini söyleyen arkadaşım ailelerinin de desteklediği bu gençlerin, özgürlüğü doyasıya yaşadktan sonra rahatlamış olarak ülkelerine döndüklerini ve hayatlarının sonuna kadar orada mutlu mesut yaşadıklarını anlatmıştı.

Japonya'daki metro istasyonlarının anlatımı, Nagoya'da yaşayan Mavi ve Kızıl'ın işyerlerine, yaptıkları işlere ve şehre ait verilen ayrıntılar, Finlandiya'daki kafe, park, cadde manzaraları öylesine gerçekçi ki okuduklarınızın bir kurgu olduğunu unutabiliyorsunuz. Olayların, durumların, kişilerin, mekanların anlatımı da oldukça gerçek. Romanda yalnızca Haida'nın babasının oğluna anlattıklarında mistik bir durum söz konusu. Bunun dışında Tsukuru'nun gördüğü rüyalarda gereksiz bir abartı olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Rüya değil adeta bir film sahnesi gibi. Sara da giyim tarzı, yoğun çalışma arzusu ile doğal olsa da Tsukuru ile ilişkisinde biraz gizemli görünüyor.

Roman kişisi Tsukuru'nun bir mühendis olarak hali hazırda var olan tren istasyonlarında onarım ve tadilat işleri yapması ile Japonya'da intiharların en çok tren istasyonlarında olması arasında bir bağlantı kurmamızın rastlantı olmadığı düşüncesindeyim.

Kitabın sonuna doğru Tsukuru'nun kendisini yetersiz, değersiz bulması konusunda yoğunlaşması ister istemez her an ölümü seçeceğini akla getiriyor. Yazarın bu konuda da Japonya'da her yıl binlerce insanın intiharı tercih etmesine bir gönderme yaptığı düşünülebilir. Samurayların Harakiri geleneğinin etkisi, Japonların toplum düzenini sağlamak için öteden beri tartışmasız sürdürülen gelenekleri, insanların utanç duygusunu yaşamaktansa ölmeyi tercih etmesi bu isteğini canlı tutuyor, olabilir. Aslında Tsukuru'nun kitabın sonunda bütün gerçekleri öğrendikten sonra hâlâ ölümü düşünmesi insanların ölmek için daima bir neden bulabileceklerini akla getiriyor. Bence kendi ifadesiyle Tsukuru, onu arkadaşlarının bir gece yarısı seyir halindeki bir geminin güvertesinden denize attıklarında ölmüştü.

Haruki Murakami dindar birinin özgür iradesini ne denli kullanabildiğini, sıra dışı bir yeteneğe sahip olmanın belki de insana mutluluktan öte bir yük olabileceğini bize düşündürürken, Ak ile bütünleştirdiği Le Mal du Pays'ın izini sürerek bizi müzik zevkine ortak ediyor. Düşünceyle sakal arasındaki bağlantıyı sorgularken Voltaire'i hatırlıyor, Mendelssohn ve Schumann'ın bestelerini dinlemek için telefonunuzu tuşlarken buluyorsunuz kendinizi. Kısacası yazarımızın bu ve diğer romanlarını okumak için daha birçok neden bulabilirsiniz.

Leylâ H. Kurtoğlu

2024-2025 dönemi Serbest Okuma Grubunda sevgili Nilhan'ın önerdiği, sunumunu üstlendiği ilk oturumumuzda Haruki Murakami'nin "Renksiz Tzukuru Tazaki'nin Hac Yılları" adlı romanını konuşuyoruz. Bir kaç ödül alan ve çok satanlar listesinden inmeyen Haruki Murakami'nin diğer kitaplarını okuma fırsatım olmadı. Japon yazarlar nedense çok dikkâtimi çekmez ama yine de, Kazuo İsigoro, Osamu Dazai'nin birer kitabını okumuşluğum var. Kitabı edindiğimde hemen okumaya başladım. Daha ilk sayfalarda kolay okunurluğu göze çarpıyordu. Okumaya başlayınca

birkaç oturumda bitireceğimi anladım, nitekim üç oturumda da bitirdim kitabı.

Roman, "üniversite ikinci sınıftayken, altı aylık bir sürede, yani temmuz ayından ertesi senenin ocak ayına kadar sadece ölmeyi düşünerek yaşadı" cümlesi ile başlıyor. O günlerde intiharı gerçekleştiremediğine dair bilgilerle roman devam ediyor. Üçüncü paragrafta yer alan "O sıralarda ölseydim daha iyi olurdu" cümlesi karakterimizin, hâlâ o günlerin duygu durumundan çıkamadığı, o zamanın ilerisinde olduğu yönünde ipuçlarını veriyor.

Bu paragrafları okurken ölümün eşiğinde duran bir kişinin derin hislerini duyamıyoruz. Klişe cümleler ve yüzeysel bir anlatımı önceleyen yazar ölümün eşiğinden kıl payı dönen bir kişiden çok, ölü gibi yaşamayı tercih eden, sadece gündelik ihtiyaçlarını karşılayan bir Tsukuru ortaya koyabilmiş. Herhangi bir ciddi depresyon hâlini bize açımlayan cümleler de, edebiyatın gerekliliği olan o derinliği de ne yazık ki bulamıyoruz metin boyunca.

Bir insan neden "ölmeyi düşünür" sorusuna kendi içinde tartışmaya başlamışken okur, beraberinde merak duygusu ile birlikte okurken, daha sekizinci paragraf şöyle devam eder.

"Tsukuru ölüm düşüncesine kendine kendini böylesine güçlü bir şekilde kaptırtmasının nedeni açtıktı "Bir gün dört arkadaşı seninle konuşmak istemiyoruz" deyivermişlerdi. Kızıl, Mavi, Ak, Kara,

Altı aylık bir süreç içerisinde "ölüm eşiği" kadar ciddi sulara yüzdüren, hâlâ etkisi altında kaldığı, karakterlerimizin kimler olduğunu, nasıl bir ilişki içinde olduklarını, birbiri için ne anlama geldikleri anlamları sonraki bölümlerde öğrenilir. Ama ne var ki, bu grubun üyeleri arasındaki arkadaşlık bağının temellerini oluşturan güçlü bağ hissedilmez. Anlatılanlar lise döneminin sıradan ergen ilişkisi ötesine gitmez.

Birinci bölümden sonra, kitaba devam edip etmeme arasında kaldığım bir kararsızlığa karşın okumayı sürdürdüm. Yazara bir şans daha vermek adına, Tsukuru'nun neden arkadaşlıktan ihraç edildiğini anlamaya çalıştım. Sonra, pek de güzel olmayan, çıkık elmacık kemikli, sert bir mizaç, küçük ama sivri burun, kısık gözlü iyi giyimli, kahramanımızın tam olarak ifade edemediği garip bir tahrik duygusu hissettiren Sara çıktı ortaya.

Tsukuru'nun on altı yıldır içinden çıkamadığı sorusuna cevap almasına yardımcı olma niyeti. bir de geçmişte onunla buluşan Haida çıktı ortaya. Günlük yaşamında önemli rol oynayan bir tip. Neredeyse birlikte yaşarlar ama hiçbir iz bırakmadan yok olur. Haida'nın anlattığı hikaye ile bir bağlantı olacağı duygusunu verdiyse de onun da ardı gelmedi. Burada bir olay örgüsü düşünülürken bir daha kitap boyunca söz edilmediğini gördük. Haida'yı, seks rüyalarına dahil etmesini ise, sadece eşcinsel arzunun yazar açısından sorun teşkil etmediği yönünde bir yaklaşımı araya serpiştirme dürtüsünden kaynaklı olduğu kanısı uyandı bende. Ne de olsa genel kabüller bu yöndedir.

Sonra Tsukuru için bir yolculuk başlar. Kızıl, Mazi ile görüşür, Ak'ın öldüğü bilgisini edinir. Ancak gerçek ayrıntı bilgiyi Kara'dan öğrenir. Hem de taaa Finlandiya'ya giderek. Sürekli bir beklenti içinde olan okur, yazarın ters köşe yapacağını düşüncesi içerisinde, bu akış ve anlatım içinde. Kara ile konuşma sonucu ve öğrendikleri, yeni bir merak duygusu ortaya atmıştır.

Romanın bitimine az kalmıştır, Ak'ın ölümü. Kara'nın anlatımı, dışlama nedeni ve o anki düşünceler, yapılan hareketler...

Ak'ın yaptıkları pek inandırıcı değildir okur için. Ak'ın ölümünün zorlama olmadan boğularak olması "acaba" diyerek okur, yüzünü kahramanımızın rüyalarına çevirir. Bir taraftan da yazarın sıkışmışlık hali hissedilir.

Kalan sayfa sayısı otuz iki.

Yeniden bir olayı nasıl anlatacağına dair bir kaygı oluşur. Bu yönde bir sonuç olmayacağı düşüncesi ile okur, Sara'ya döner. Kahramanımızın Helsinki'ye gitmeden önce bir adamla mutlu bir

şekilde ele ele yürüdüğü ana. Okur çaresizce Çaresiz bu önemsiz detaya döner, elinde bir şey kalmamıştır. Tren istasyonları inşa eden, trenlere tutkulu genç mühendisimiz Tzukuru, romantik ilişkisinde yaşadığı tıkanmayı aşacak mı, Sara ne diyecek, yazarın deyimiyle Sara'yı elde edebilecek mi? (!)

Okur bir anda Şincuku istasyonunda bulur kendini. Bu kitabın son bölümüdür. İstasyon bilgileri, gelip giden insanların ruh halleri, roman özeti, tekrarlar ve okuru ortada bırakan final.

“Yalnızlık” buradaki en yakın tema olarak düşünülebilir.

Tanrı anlatıcı ile iki düzlemde anlatılan romanda müziği ve renklerin çok kullanılması, defalarca üstüne basılması bir alegori olduğu düşüncesi vermez.

Karakterler birey değil tiplerdir, şematizedir. Üstlendikleri roller basittir.

Edebi derinliği olmayan duygular, yüzeysel anlatımları, okur anlamayacakmış gibi sürekli olan tekrarlar, sıkıştığında “neyse” ile geçirdiği, olayların kopukluğu, sonuçsuzluğu, bir çıkmaza düştüğü görülür. Son bölümün gereksizliği ve özet biçiminde tekrarlayan anlatım son derece rahatsız edicidir.

Nisan 2013'te Japonya'da piyasaya çıkan bu kitap, daha okuyucuyla buluşmadan günler öncesi online rezervasyon ile çok satanlar listesine girmiştir. Bende okuma dürtüsü oluşturmayan bu kitaba dair düşünceleri merak etmiş olmamdan dolayı, kısa bir araştırma yaptığımda, gördüğüm şu oldu:

Nobel Edebiyat Ödülüne sürekli aday olan Haruki Murakami mutlaka okunmalıydı. Hayranları şu uyarıdan da geri kalmıyorlardı.

Okumaya “Renksiz Tsukuru Tazaki'nin Hac Yılları, kitabından başlanmamalı.”

Bunun nedeni ve benim hissettiğim duygu şu:

Bu kitap yazar hakkında ön yargı oluşturunca! Onun için ölçü olarak kabul edilmemeli!

Bunun nedeni de okurun bir daha yüzünü Haruki Murakami'ye dönmeyeceği kaygısı.

Ben de aynı düşüncedeyim... Sanırım onlar da kendi açılarından haklılar!

Sevgi Çifter

Renksiz Tsukuru Tazaki'nin Hac Yılları Haruki Murakami'den okuduğum ilk kitap. Öncelikle yazarla tanışmamı sağladığı için Sevgili Nilhan'a kitap seçimi için teşekkürler. Murakami, ismini çok kez duyduğum bir yazardı ancak popülerliğinden mi bilemiyorum, evde kızımın kütüphanesinde kitapları olmasına rağmen bugüne kadar sıra gelmemiştir.

Kitabı yaz aylarında okudum. Başka Murakami kitabı okumadığım için diğer kitapları ile karşılaştıramayacağım ancak ilk kez okuduğum bir yazar olduğu için kitap bitince doğal olarak araştırma yaptım. Özellikle kitap boyunca ismi geçen müzik eseri “Le Mal Du Pays”i merak ettim ve dinledim. Ayrıca kitabın bu müzik eşliğinde okunabileceği önerisiyle de karşılaşınca eserin adının ‘vatan özlemi’ anlamına geldiğini öğrendim. Bir de Murakami'nin müziğe olan yoğun ilgisini ve birçok kitabında değişik müzik eserleri örneklerinin bulunabileceğini, yazmayı müzik yapmaya benzettiğini. Murakami sevenlerin bildiği bu bilgilerden sonra kitaba gelirim, mekân ve kişi betimlemeleri çok incelikli olan metin çok teknik geldi bana. Hiç boşluk yok, her şey tastamam yerine oturmuş. Tam bir mühendislik çalışması. Zaten ‘Mesleğim yazarlık’ adında bir kitap yazan birinden de başka bir şey beklenemezdi. Bunları söylerken kitapta merak unsuru eksik değil tabii ki. Kitabın ortasına kadar büyük bir merakla okuyorsunuz kitabı. Tsukuru'nun Ak'ın kendisini tecavüz ile suçlamasını öğrendiği ana kadar. Benim söylemek istediğim teknik olarak hiçbir boşluk olmaması. Zaten Murakami de Guardian'a kitapla ilgili verdiği röportajda “...Bu dünyada tuhaf

şeyler hep olur. Neden bilmiyorum, ama olur. Ölmek üzere olan o piyanist neden insanların renklerini görebiliyordu bilmiyorum. Hikâyedeki en önemli gizem çözülmezse okuyucu deli olur. Benim istediğim şey bu değil. Ama belli bir sır, gizemini korumaya devam ederse merak uyandırır. Bence okuyucuların buna ihtiyacı var," diyor.

Örneğin ben bu kitapta Tsukuru Tazaki'nin Sara'dan önce ilişki kurduğu, Tazaki'yi hiç haber vermeden terk eden felsefe öğrencisi Haida'yı çok merak ettim. Haida'ya ne oldu? Diğer roman karakterlerine ne olduğunu az çok öğrendik ama Haida hakkında bir bilgi yok. Bir de altıparmaklıların romana neden girdiğini çözemedim.

Hayata seyirci kalan ve tren istasyonlarındaki insanları izleyerek belki de kendini arayan, 30'lu yaşlarının sonuna kadar her şeyi kendi içinde yaşayarak hiçbir şeye, hiçbir yere ait olduğunu hissetmeyen (dörtlü arkadaş grubu içinde beşinci olan ama isminden dolayı kendini orada da dışarıda kalmış hisseden), mesleği dışında kendi istediği bir şeyin peşine düşmeyen, aklını yıllarca kurcalayan sorulara yanıt aramayı düşünmeyen Tsukuru Tazaki, kendinden iki yaş büyük Sara ile karşılaşmasaydı belki de hiçbir zaman kendisini ölmek isteyecek kadar kahreden ayrılık yasının izini sürmeyecekti. Kahramanımız erkek de olsa, kendini bulmasında bir kadının rolü oldu diyerek son noktayı koyayım.

Rezan Turhan

Daha önce pek çok kitabını ilgiyle okuduğum bir yazar Haruki Murakami. Pek çok Haruki Murakami okuru gibi ben de Sahilde Kafka ile tanıştım yazarımızla.

Bu kitabımı da ağır ilerleyen bir konu seçmesine rağmen yine de ilgiyle okudum.

Sosyal ve duygusal boyutun ağırlık kazandığı roman, sanki bir dışlanmışlığın öyküsünü anlatır. Bu öyle bir dışlanmışlıktır ki onu bir ölüme hazırlar. Tsukuru'nun gördüğü rüyalar, onun bilinç ardını okura taşır.

Yazar, diğer romanlarında olduğu gibi olayları bir düğüm noktasına getiriyor ve yorumu okura bırakıyor. Örneğin Haida ile başlayan o güzel yakınlık ve paylaşım ortada belirgin bir neden yokken biter. Yazarın Haida ile rüya olarak anlatılan cinsel ilişki mi bu ayrılığın nedeni idi?

Haruki Murakami de beğendiğim en önemli özellik müzik bilgisini ve ilgisini her romanın da yerinde ve kıvamında okura sunması. Örneğin Liszt'in Hac Yılları eseri.

Sonuçta daha öncede belirttiğim gibi roman bize bırakılan sorularla bitiyor. Bendeki sorular şunlar.

- Ak'ı Tsukuru mu öldürdü?
- Sara ile bir birliktelik yaşayacak mı?

Tülay Şahin Şencan

Haruki Murakami 1949 doğumlu. Okuduğumuz bu romanı 2013 yılında yazmış olduğu düşünüldüğünde, kendisinin 65 yaşlarında olduğu bilgisiyle, okurlarında her yıl Nobel ödülünü alacağı beklentisini canlı tutan bir yazarın ergenlik yıllarındaki travmatik bir terkediliş ve dışlanma öyküsünü daha samimi bir kurgu ile ve daha akla yatkın kaleme almasını beklerdim. Bu beklentimi karşılamadığını peşin peşin söylemem gerekiyor. Dile getirilmeyen bir dışlama ile yalnızlaştırma acısıyla yıllarca bekleyen Tsukuru, kız arkadaşı Sara'nın teşviki ile yıllar sonra neden arama-bulma sürecine giriyor. Bu sebeple bildiğim anlamda bir içsel yolculuk tanımına da tam oturtamadım.

Tsukuru'nun iç dünyasını, bilinçaltını anlatırken Murakami'nin şaşırtan geçişlerini beğendim. Mitolojik öge ve hikayeler ile müzik bilgisi ve kişisel zevkini metnin içerisine azar azar zerk edişini de... Kolay ve akıcı okunan bir kitap oldu benim açımdan. Ve özellikle de klasik müziğe pek çok

kapı araladığı için Murakami'ye teşekkür etmeliyim elbette. Murakami, Liszt'in "Le mal du pays" adlı eserinden metnin içerisinde pek çok kez bahsederek özellikle *Lazar Berman* yorumuyla dinlenmesi konusunda kahramanının ağzından oldukça ısrarcı olunca, benim için Liszt'in peşine düşmek kaçınılmaz oldu.

Tercümesi "Vatan Hasreti" olan La mal du pays adlı bu eser, müzik dünyası için adeta bir tanrı olan Franz Liszt'in bestelediği, üç bölümden oluşan ve Hac Yılları adlı eserinin üçüncü ve son bölümü. Haruki Murakami romanın kurgusunda Liszt'in hayatından, eserlerinden, ilişkilerinden oldukça esinlenmiş. Yani bu eser, Tsukuru'nun arkadaşı Haida'nın sevdiği ve sürekli dinlediği bir eser olmanın çok ötesinde kanımca. Bir ara fazla paranoyakça bir fikre mi kapıldım düşüncesi de uyandı içimde. Ancak Liszt hakkında küçük bir Google araştırması ile elde ettiğim bilgileri alt alta sıralayıp bende uyanan hissin taktiri size bırakıyorum.

- Liszt ve Tsukuru'nun evden ayrılış ve yıllar sonra memleketlerine dönüş zamanları örtüşüyor. Liszt on yıllık bir sanat turnesine çıkıyor. 16 yıl sonra memleketi Peşte'ye dönüyor. Tıpkı Tsukuru gibi...
- 1838 yılında Peşte'de tarihin en büyük ve en ağır zararlar veren sel felaketi yaşanınca Liszt ülkesine yardım etme zorunluluğunu hissediyor ve halk için yardım konserleri başlatıyor. Bizim beşli grubun da belki tek birlikte hareket edebildiği yer birkaç yardım etkinliği...
- Tsukuru'nun kendi yalnızlığını tariflerken kullandığı "kuşların güvenle konakladığı ıssız bir çatı" benzetmesi ile Liszt'in son yıllarında yazmış olduğu **Deux Legend** eserinde Asissili Aziz Francis'in kuşlara vaazı arasındaki hoş anımsatma...
- Liszt'in damadı ve arkadaşı olan Wagner'in 28 yılda tamamladığı ve Germen Mitolojisinden esinlenerek yazdığı "Nibelung Destanı"na yapılan 85.sayfaya kadar olan 5.Bölümdeki atıf anlatı. (Nibelung Destanı'nda Alberich bir nibulendir. Ren altınını çalıp ondan bir yüzük yapar. Bu yüzük kimdeyse sonsuz gücün sahibi de odur. Tanrıların hükümdarı Wotan yüzüğü Alberich'ten çalar. Ancak Alberich yüzüğün kendinden sonraki tüm sahiplerini lanetlemiştir. Haida'nın anlattığı hikayede de Midorigava insanların renklerini görebilme yeteneği karşılığı ölümü yerine kabullenecek birini aramaktadır. Tıpkı Wagner'in yüzüğü gibi yüzük kimdeyse sonsuz güç ondadır.)
- Finlandiya'da Liszt'in etkisinin çok fazla görüldüğüne dair bir bilgiye ulaştım. Kara adı ile bildiğimiz Ely'i Finlandiya'ya bu sebeple gönderdiğini ve hatta Ely'nin yazlık evini bir Liszt hayranı olan John Sibelius'a komşu yaptığını da tabii.
- Ve can alıcı bir tespit daha: Liszt Rusya'da verdiği bir konser esnasında Kontes Iwanovska ile tanışıyor. Ve aşık ikili 14 yıllık bir bekleyişten sonra Roma'da nikahlanacaklarken müthiş bir iftira yüzünden ayrılıyorlar. Kontes ömrünün sonuna kadar yalnız yaşamayı tercih ederken, Liszt ise ailesinin Katolik olması asebiyle yakın olduğu duyguların rehberliğinde bir rahip olarak hayatının geri kalanını tamamlıyor. Bahsedilen bu büyük iftiranın peşine meraklı okur dürtüsüyle takılmakla birlikte bir netice alamadım. Tsukuru'nun başına gelenlerle ilgisi var mıdır bilemedim. Bu sorumu da grup arkadaşlarımla zihnine bir çengel bulmaca gibi astım. Cevap ve geri dönüşleri merakla bekliyorum...

Sonuç olarak Tuzukuru Murakami renkli, eğlenceli, sürükleyici bir kitap yazmış ve bize de okutmuş olmakla birlikte benim yazarım değil.

Okuduğum bir eserin sonunu kendim yazmayı severim ama bu romanda bir son yazamadım. Tsukuru istasyonunu yapacak mı, yapacaksa kimin için yapacak? Tak diye biten bir son ve kafa karışıklığı ile başbaşa bıraktığı okur ilk istasyonda inecek mi? Yoksa uyumlu uyumlu diğer kitaplarını okuyacak mı?

Uyum, uyumlu olma ve kabul görme sürecinde aldığımız yaralar üzerinden kurabildiğimiz ilişkilerdeki samimiyet duygusunu daha samimi bir roman üzerinden okumayı tercih ederim. Ancak roman ile geçirdiğim zamanı dinlememe vesile olduğu müzikler ve öğrenme sürecimi motive eden merak ve şüphe duygumu canlı tuttuğu için kayıp zaman olarak görmedim. Teşekkürlerimle...

mustafa sütlaş

japon yazar haruki murakami'nin yazarın 13. kitabı.

12 nisan 2013 cuma gecesi gece yarısında yayınlanmış. bu saatte tokyo'daki kitapçıların önünde kuyruklar varmış.

ingilizce vikipedi'ye göre (erişim eylül 2024) 1 milyon adet basılmış ve hemen tükenmiş ve bir ay sonra ikinci baskısı yapılmış. yayınlanmasından yedi gün sonra, kitap 8 kez basılarak toplam bir milyondan fazla kopyaya ulaşılmış. istatistiklere göre de bir sonraki ay içinde tamamı satılmış. kasım ayında, satış noktası bilgi şirketi oricon 985.000 kopya satıldığını onaylamış.

12 ağustos 2014'te de abd'de piyasaya çıkan ingilizce çevirisi en çok satanlar listesinin başında yer almış. 11 ağustos 2014 pazartesi gününün son saatlerinde birleşik krallık'ta "gece yarısı lansmanları" ve abd'de "gece yarısı partileri" düzenlenmiş. yüzlerce müşteri ön sipariş vermiş, sokaklarda sıraya girmiş ve kitapla ilgili etkinliklere (film gösterimleri, bilgi yarışması oyunları, çekilişler veya karaoke yarışmaları gibi) katılmış. kitapçılar her zamankinden daha erken saatte kapılarını açmış müşterilere bedava sabah kahvesi dağıtmış. avustralya ve yeni zelanda'da da, yayın öncesinde çevrimiçi bir yarışma düzenlenmiş ve 3000 \$'lık bir seyahat kuponu dağıtılmış.

birleşik krallık'ta iki kez halka açık olarak gerçekleşen tanıtım etkinliğine yazarın kendisi de katılmış (bunlar 2003'ten bu yana yapılan ilk tanıtım etkinliğiymiş ve sadece onun için yapılmış. 23 ve 24 ağustos 2014'te iskoçya'daki edinburgh uluslararası kitap festivali'nde açık konuşma ve imza ve 30 ağustos'ta piccadilly'de imza etkinliği yapılmış.

çevrilen romanın 5. bölümü, 27 temmuz 2014'te slate'te bağımsız "haida'nın hikayesi" olarak yayınlanmış.

philip gabriel tarafından tercüme edilen ingilizce baskısı, abd'de, bookscan, npr, ve the new york times'ın "çok satanlar" listesinde başta yer almış. bunun ayrıntıları da şöyle:

- bookscan'ın ilk 10'unda, dört hafta;
- npr'nin ilk 15'inde, en az on sekiz hafta, sonrasında farklı zamanlarda ilave iki hafta; liste dışı olarak üç hafta listede yer almış. (bu rakamlar 11 ocak 2015 itibarıyla verilen rakamlar.)
- new york times'ın en iyi 20'sinde sekiz hafta kalmış. (ilk iki haftasını 1. sırada tamamlamış),
- aynı zamanda idreambooks'un en çok satanlar listesinde 25 numarada 5. sıraya yükselmiş ve iki hafta listede yer almış.

bunları size bu kitabın bir "**planlı bir çok satan kitap projesi**" olduğunu anlatmak için sundum.

muz ve kitap

şimdi de sizlere "muz"a dair bazı bilgiler paylaşacağım.

muz dünya üzerinde meyvesi belki de en fazla tüketilen bitkilerden biridir. aslında bir yapay meyvedir. benzer bazı meyvelerin birleşmesinden ve bazı özelliklerinin öne çıkarılmasıyla bu hâle getirilmiştir. şu anda dünyanın dört bir yanında en kolay erişilebilen ve kolay tüketilebilen meyvelerden birisidir.

muzun çok besleyici bir besin kaynağı olması, içinde insan vücudu için temel bazı unsurları içermesi önemli bir yanıdır. batı avrupa ülkelerinde sadece tadı ve kokusu için aranan bir meyve konumunda ise de üçüncü dünya ülkelerinde çok önemli bir besin maddesidir. az gelişmiş ülkelerde çocuklar ihtiyaçları olan proteini muz yiyerek almaktadırlar. faydaları şunlardır: muz kemik gelişimini sağlar, sinir zafiyeti ve yorgunluğu giderir. böbrek ve mafsallarda, bağırsak hastalıklarında faydalıdır. b1, b2, c, a ve e vitaminlerini içeren muz, potasyum, demir, kalsiyum, fosfor, sodyum ve iyot açısından da çok zengindir. muzun kalori düzeyi çok yüksek olmasına karşılık hiç kolesterol içermemektedir. kalp kaslarını geliştiren sodyum ve potasyum maddeleri içerir.

ama bunların yanında tüketimine dair iki unsurun da farkında olunması gerekir, bence:

bunlardan ilki halk arasında da sıkça kullanılan ifadeyle ne niyetle yenirse o tür yiyeceğin yerini alabilmesidir. dünyanın farklı yerlerindeki farklı mutfaklar tarafından, farklı biçimlerde tüketime sunulabilmektedir. ekmekten lüks yemeklere kara pek çok “dish”e uygun bir yiyecek sayılması çok önemlidir.

ikincisi ise “kapitalist tüketim algısı ve endüstrisi”nin şekillendirilmesindeki rolü ve işlevidir.

bu noktada sizlere bildiğinizi düşündüğüm bir kavramdan söz deçeğim: “**muz cumhuriyeti**”

bu kavram, ya da deyiş, uluslararası politikada siyasi açıdan istikrarsız, ekonomik açıdan bir ya da birkaç tarımsal ürünün üretimine ve ihracatına bağımlı ve genellikle yolsuzluklarla iç içe küçük bir seçkinler grubu tarafından yönetilen ülkeleri küçümseyici anlamda kullanılan siyasi terimdir.

honduras, ilk muz cumhuriyeti devleti olmuştur. 20. yüzyılın başlarında abd menşeyli united fruit company’nin honduras içinde oldukça etkisi olmuştur. bu büyük etkisinden ötürü yüksek vergiler isteyen bir başkanı devirerek yerine yeni birini seçtirenlerdir.

1871 yılında amerikalı demiryolu şirketi sahibi henry meiggs’in kosta rika hükûmetiyle imzaladığı demiryolu inşa anlaşması çerçevesinde, söz konusu inşaata başlanmış; öte yandan inşaat şirketi, çalışan işçilere düşük maliyetli bir yiyecek arayışında olduğu için inşa etmekte olduğu demiryolu hattı boyunca muz yetiştirmeye başlamıştır.

muz ticaretinin kârlılığını gören şirket, latin amerika’da geniş topraklar satın almış ve 1899 yılında united fruit company adıyla bu ticareti adeta tekeline aldığı gibi, bulunduğu ülkelerin siyasetini de etkileyebilen bir güç haline gelmiştir.

amerika anakarasını kendi ekonomik yarıküresinin parçası olarak niteleyen 1823 tarihli “monroe doktrini” ile de uyumlu şekilde abd’nin bölge ekonomisini ve siyasetini şekillendiren bu yapılanmaya, terim ilk kez 1904 yılında amerikalı yazar **o’henry** tarafından kullanılmış olsa da, özellikle soğuk savaş yıllarında uydu devlet ya da kukla devlet türevi terimler gibi yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

terim, özellikle solcular tarafından türk siyaseti için de sıklıkla kullanılmaktadır.

dahası kârı ve yarattığı imkânlarla muz, dünyada “**muz savaşları**” olarak adlandırılan bir dizi müdahaleye de neden olmuştur:

muz savaşları (banana wars), amerika birleşik devletleri’nin 1898-1934 yılları arasında orta amerika ve karayipler’deki askerî müdahalelerine verilen bir addır. müdahaleler 1898 ispanyol-amerikan savaşı’nın ardından çoğunlukla deniz piyadeleri ile gerçekleştirilmiş olup 1934 yılında başkan roosevelt’in iyi komşuluk politikası’nın uygulanmaya başlanmana kadar devam etmiş, sonra da o kadar büyük ölçekli olmasa da küçük bazı müdahalelerle günümüze kadar gelmiştir.

bu çerçevede gerçekleştirilen “işgaller”in bazıları şunlardır:

panama: abd’nin müdahaleleri, 1846 mallarino-bidlack antlaşması’nın ardından geri döndü ve 1856 karpuz savaşı’ndan sonra yoğunlaştı. 1903’te panama, bin gün savaşı sırasında abd

hükümetinin desteğiyle kolombiya'dan ayrıldı. panama kanalı o zamana kadar yapım aşamasındaydı ve abd egemenliği altındaki panama kanal bölgesi yaratıldı.

ispanyol-amerikan savaşı: abd kuvvetleri 1898'de ispanya'dan küba ve porto riko'yu ele geçirdi.

küba: abd, askeri vali leonard wood'un yönetimi altında 1898-1902 yılları arasında 1906-1909, 1912 ve 1917-1922 yılları arasında işgal etti ve 1934'e kadar küba-amerikan ilişkiler anlaşması'nın (1903) şartlarına tabi tutulmuştur. 1903'te guantánamo körfezi deniz üssü üzerinde kalıcı bir kira sözleşmesi imzalanmıştır.

dominik cumhuriyeti: abd, 1903, 1904 ve 1914'te müdahalelerde bulundu ve 1916'dan 1924'e kadar işgal altında tutmuştur.

nikaragua: aralıklı çıkartmalar ve önceki on yıllardaki deniz bombardımanları sonrasında abd tarafından neredeyse kesintisiz olarak 1912-1933 yılları arasında işgal edildi.

meksika: abd'nin bu dönemdeki askeri müdahaleleri, yine genel ticari ve siyasi nedenlerle ilgilidir, ancak özel bir durumdur.

haiti: 1915-1934 yılları arasında abd tarafından işgal edildi ve 1917'de haitililer dışında toprak sahibi olma yasağının kaldırıldığı bir anayasa oluşturuldu.

honduras: united fruit company ve standard fruit company'nin ülkenin muz ihracat sektörüne, arazi sahiplerine ve demiryollarına hakim olduğu yerlerde, 1903, 1907, 1911, 1912, 1919, 1924 ve 1925 yıllarında amerikan birlikleri yerleşti.

tüm bu anlattıklarımın bu kitapla ve murakami ile ne ilgisi var demeyin, bence çok var:

post-modern anlatı, okuma biçimleri ve çok satmak

öncelikle de şu özelliği önemli: belirttiğim gibi, “muz” ne niyete yenilirse onun tadının alındığı bir meyvedir. öte yandan muz, “ticaretini yapanlara çok kazandıran” bir meyvedir, o kadar ki üretildiği ülkelerde iktidarları bile değiştirebilir. belirttiğim gibi politik literatürdeki “muz cumhuriyeti” tamlaması da tam da bu durumu ifade eder.

bu özelliklerinden yola çıkarak “post-modern yazan ve çok satan”ların yapıtları “muz”a benzetiyorum. bu tür kitapları okuyan ve ondan bir şekilde yararlanan herkesin yaşadıkları ve maceraları da muzun serencamına koşuttur.

neden böyledir biraz daha açayım:

edebiyat yapıtları farklı okur tipleri için farklı biçimlerde okunur, dolayısıyla farklı sonuçlar çıkarılır. bizim buluşmalarımızda da bunların örneklerini görüyor, arkadaşlarımızın çok farklı değerlendirmeler yaptıklarını gözlemliyoruz.

edebiyat konusuna vakıf, “**derin ve yakın okuma**” yapan okurlar onda, kendi kişisel ilgi ve meşreplerine göre pek çok unsur bulabilirler.

hele bu kitapta olduğu gibi adları “kırmızı / mavi / ak / kara” ve “renksiz” olan beş metaforik kahraman varsa, bence ellerinde bu hikâyeden pek çok şey çıkarabilecekleri bir malzeme vardır denebilir. üstelik bunların her birisinin çok farklı ama yine özgün ve ona taraftar olanların sayısını çoğaltacak yan unsur ve boyutlara da sahiptir.

örneğin onlardan birisinin mesleği “çok pahalı bir araba satmak”tır. üstelik bu “kurgulanmış” bir arabadır. tıpkı edebiyat yapıtlarının günümüzde bu anlamda da kurgulandığı gibi. bu bağlamda çok satan kitapların bir özelliği de içerdikleri “gizli” reklamlarla yazarlarına ek kaynak / kazanç yaratmalarıdır. bu romanda da kurgusal hikâyeye uygun bir “atmasyon bir marka” değil, gerçekten çok pahalı bir araba markası sözcük olarak açıkça yer almaktadır. bunun karşılıksız olması

düşünülemez. murakami bence çağdaş çok yazarların hepsi gibi bunu yapan bir yazardır.

kahramanlardan bir diğeri şirketlerin üst düzey yöneticilerini eğitme gücüne sahip bir şirketin kurucusu ve yöneticisidir. bu şirketin yaptıkları şirket çıkarları ile bireylerin özgürlük istenç ve arzularını birleştirerek, kârları büyütecek operasyonları yapabilme gücüne sahip olmalarını sağlamaktır, dahası bunu kişisel bir “üstünlük” gibi algılatarak yapmaktadır. üstelik bu kahraman günümüzde (*kitabın yayınlandığı zamanları kastediyorum*) yeni tüketim kampanyalarının hedefi olan özel bir gruba ait, “eşcinsel” birisidir. bu da çok satmanın unsurlarından birisidir.

üçüncü kahraman “yazar” olmak isterken bir seramik sanatçısına dönüşür ve çok güzel işler yapar, üstelik ülkesini terk eder ve finlandiyalı bir eş bulur, oraya taşınır ve iki güzel çocuk sahibi olur. burada da küreselleşmiş dünyada, ülke, vatan, aile, geçmiş vb. aidiyet hâllerinin bir anlamının olmadığını vurgulamaktır. çok kültürlülük ve dünya vatandaşı olmak “hit” bir durumdur. tabii “parası olmak / zengin olmak” kaydıyla. yoksul ve göçmenler arasında olmak bu modele uymaz o yüzden de romanın içinde yoktur.

dördüncüsü ise naif bir müzisyen ve müzik öğretmenidir. bu kahramanın ruh sağlığı bakımından sorunları vardır, arkadaşlarından birisinin kendisine tecavüz ettiğini ileri sürmüş, onu arkadaşlarının nezdinde ve onların da bilinçli katılımlarıyla mahkum etmiş ve dışlanmasına neden olmuştur. dahası bu tecavüz sonrası hamile kalmıştır ve o çocuğu arkadaşı ve ablasıyla işbirliği yaparak aldırır, dahası nasıl olduğu anlaşılmayan bir cinayete kurban gider. bu da “post modern anlatı”nın önemi unsurlarından birisi olan “polisye unsurlar” a karşılık gelir diğer yandan açıklığa kavuşmamış bir “psikolojik sorun kompleksi” romanı tartışmaya açarak daha çok gündemde kalmasını sağlayacak bir imkân yaratmaktadır.

renksiz olan kahraman ise intiharın eşiğinden dönerek, tren istasyonu yapma kurma düşünüyü gerçekleştiren, yalnız başına kalmak ve de kalmamak için elinden geleni yapan bunalımlı, parçalanmış bir kimlik yapısı içinde birisidir. bu tür karakterler de günümüz dünyasının sıkıntıları içinde yaşayan pek çok kişinin özdeşlik kurabileceği nitelikte birisidir.

dahası bu karakterler birbirlerine bir şeyler söylemeksizin birbirlerine “âşıktırlar” üstelik. kara renksiz’e, kızıl ak’a, renksiz hem ak’a hem kara’ya dair farklı duygular hissedilen, üstelik bu iki kız arkadaşıyla birlikteyken, üçüncü birisine üstelik de bir erkeğin ağzına boşalma düşü görececek ve hep kendisinden büyük kadınlara yönelecek kadar “karmasık”, takıntılı ve aşağılık kompleksi içinde olan birisidir de.

bu özelliklerin her biri üzerine saatlerce konuşulan konulardır ama yazarın bunlardan söz etmenin dışında ne kendisinin ne de kahramanlarının ağızlarından kurdukları tek bir cümle ile tartışılmamakta, anlatılan durum içindeki etkileri irdelenmemekte, sadece sergilenmektedir. bu da post modern anlatıların temel özelliklerinden birisidir. bu türün bir gereği olarak yazarın bize söyleyeceği bir şey, önereceği bir tutum, doğrulayacak ya da yanlışlayacak bir fikri yoktur ve bizim de ondan çıkaracağımız bir ders yoktur. çünkü olması istenen tam da budur. bunların tümü bir gazete haberinde okunmuş ve sadece o gazetenin o günkü gündeminden ibaretmiş gibi bir araya getirilen durumlardır.

kısacası derin ve yakın okuma yapanların burada kendilerini kaptırabilecekleri pek çok unsuru bu kitapta bulmak mümkündür.

hikâyeye biraz daha kendini kaptıran ve kendileriyle koşutluk kurabilen, dahası **“özdeşlik kurarak bir anlamda arınmak”** amacıyla okuyan kimi okurlar için de bu kitap amaçlarına, bulmak istediklerine oldukça uyan bir kitaptır.

çünkü ele alınan temel izlek, “ne olduğunu ve ne olacağını, yani kendini bilememe ve bildiklerinden dolayı da bir ’aşağılık kompleksi’ olan bir kahramanın serencamının, varacağı yer ve başına gelecekleri düşünmek için de bu kitap iyi bir imkândır.

tüm bunlarla alâkası olmayan sadece “zaman öldürmek” ya da “eğlenmek” için kitap okuyan çoğunluk için de, sonu hüsrarla bitse bile bu kitap, en azından “du bakali n’olecek” demeyi alışkanlık hâline getirdiklerinden dolayı, gerek anlatımdaki akıcılığı, gerekse okuma kolaylığı, basitliği, dile getirmek istediklerini biraz da tekrarlarla dolu bir şekilde ve doğrudan söylemesi, kolay anlaşılabilirliği, hiçbir konunun derinlemesine irdelenmemesi nedeniyle bu kitap “iyi ve doğru” seçilmiş bir kitaptır, dolayısıyla tercih edilecek ve bu yüzden de çok satacaktır.

ne işe yaradığını da düşünmeli

peki hepsi bu kadar mı?

“muz”un hikâyesini yeniden anımsatmak istiyorum.

bu tür işler doğrudan alıcısının “meşrebi”nin dışında da en az iki temel işleve daha sahiptir.

bunlardan ilki bu çabadan “kâr devşiren”lere yöneliktir. kitapla ilgili en genel araştırmalarda da görüleceği üzere bu kitap bir “para kazanma nesnesi”dir... çünkü yazarın adı ve amacı nedeniyle daha yayınlanmadan “piyasaya sürülmüştür”...

gerçek yazarlar karınlarını doyurmak için kalemlerini kullansalar da asla “piyasa saiki”yle yazı yazmazlar, kalemlerini ele almazlar.

ikincisi ise bence, dünya düzenini planlayıp sürdürenlerin en çok korktukları unsur olan “edebiyat” a dair beklentilerinin yerine gelmesidir. onlar tarih yazımından bile önce gelen ve geleceğe dair kayıt düşen edebiyatın kendi eylem, edim ve isteklerinin ötesinde bir şeylerden söz etmesini istemezler... murakami’nin bu kitabı kendisini yazı alanında varetmeyi düşündüğü yıllardan beri temel ilkelerinden birisidir: **“fincancı katırlarını ürkütme!”**

murakami bu kitapta tam da bunları yapmıştır. o dünyada burada anlatılanlarla ilgili konularda bile hiçbir şey yaşanmamaktadır. ekolojik felâketler, ekonomik bunalımlar, bölgesel çatışmalar, açlık, yoksulluk, ayrımcılık, çalışanların hakları, kadınların çocukların yaşadıkları, küreselleşme ve sorunları vb. vb. yoktur. japonya’nın gündelik politikası bile o kahramanların da yazarın da derdi değildir, yazar da onlar da okuyan da steril ve güzel dünyada yaşamaktadır. bu ise edebiyat tacirlerinin yazarlardan istediği en önemli şeydir aslında.

çeşitli değerlendirme örnekleri

vikipedi kitabın algılanmasına ve değerlendirmesine yönelik de bazı veriler sunuyor. bunları söyledikten sonra onları da paylaşmak istiyorum:

eleştirel tepkiler genel olarak olumluydu ve bazı karışık yanıtlar da vardı. inceleme toplayıcı idreambooks, ona (11 ocak 2015 itibarıyla) 61 kritik incelemeden (48 olumlu, 13 olumsuz) ve 868 kullanıcı derecelendirmesinden (%76 olumlu) %73 meta puan verir.

meta-inceleyici tam inceleme, 20 basın incelemesini şu şekilde özetledi:

*“gerçek bir fikir birliği yok; çoğu kişi bunu başarılı buluyor, çoğu da bu konuda / murakami’nin yazılarından çok rahatsız oluyor” (kendi değerlendirmelerine ek olarak, b+; tipik olarak) **murakami sığ bir derinliğe sahiptir, ancak çok güzel ve kolay bir şekilde topluma ulaşabilir**”).*

book marks’a göre kitap, 12’si “övgü dolu”, 7’si “olumlu” ve 2’si “karışık” olmak üzere 21 kritik incelemeye göre “olumlu” eleştiriler almıştır.

the omnivore’da, ingiliz ve amerikan basın incelemelerine göre kitap, 5 üzerinden toplam 3,5 puan almıştır.

culture critic, ingiliz ve amerikan basınının birikimine dayanarak kitaba yüzde 75’lik toplam

kritik puan verdi. incelemeler.

kitaplara ilişkin eleştirel eleştirileri bir araya getiren bookmarks magazine kasım/aralık 2014 sayısında kitap, (5 üzerinden 3,5 puan alır), bu puan kritik özetli eleştirel incelemelere dayanmaktadır: usa today'den kevin nance, "okuyucunun kendi hac yolculuğu olması gerekenden çok daha dolambaçlı olsa da" kabul ediyor ve her ne kadar önceki girişimlerden daha hafif hissettirse de, "renksiz tsukuru, çıkmaya değer bir yolculuk." kirkus reviews romanı 2014'ün en iyi kitapları listesine dahil etti ve onu "japonya'nın yaşayan en büyük romancısından bir başka güç gösterisi" olarak tanımladı.

the new york times için romanla ilgili incelemede patti smith şunları yazdı: "bu hem yeni hem de deneyimli okuyucuya yönelik bir kitap. sanki murakami'nin yazdığı gibi geliyormuş gibi garip bir sıradanlık var; bazen sanki bambaşka bir anlatının ön bölümü... murakami derisinin dökülmesi " sarışın üzerine sarışın " değil , " yollardaki kan " .

time'da lev grossman , murakami'nin diğer eserleri hakkındaki görüşlerine benzer şekilde, "murakami'nin düzyazısı aynı şekilde düz ve tsukuru'nun etkisi de aynı şekilde boş kalıyor" dedi.

the los angeles times'da david l. ulin şunları söyledi: "bu karakterlerde bir saflık, bir kırılma var; dünyanın yüzeyinin ince olduğu duygusu ve iç ve dış yaşam arasında, bildiğimiz varoluş arasında bir sınır var o ve çok daha anlaşılması zor bir şey kolayca silinir."

the independent'ta boyd tonkin, murakami'nin yazdıklarını müzikle karşılaştırdı ve şunu belirtti: "bu yazarın imzası niteliğindeki melodi, neredeyse çocuksu bir naifliğin bilmece gibi karmaşıklıkla uyum içinde olması, baştan sona ses çıkarıyor. çok sevilen müzik de bu şekilde işe yarayabilir. özelleştirilmiş bir caz standardı gibi usta bir doğaçlamacının ya da çocuk odasından mezarlığa atlayan romantik bir piyano parçasının kaleminden çıkan murakami'nin düzyazısı, içtenlikle derinliği kusursuz bir şekilde birleştiriyor."

romanı npr için inceleyen meg wolitzer şunları yazdı: "renksiz tsukuru'nun gizemi daha bitmeden çözüldü, ancak büyük murakami'nin ben de dahil olmak üzere okuyucularına yaptığı büyüünün gizemi her zamanki gibi çözülmeyi. roman sanki bir bir bilmece, bir bilmece ya da belki de aslında daha çok bir haiku'ya benziyor: güzellik, tuhaflık ve renk dolu, binlerce hece uzunluğunda."

the washington post için romanla ilgili incelemede marie arana , romanı "derinden etkileyici bir roman, yalnızca keşfettiği karanlık köşeler ve bucaklar nedeniyle değil, aynı zamanda karakterlerinin bilinçaltını gören sihir açısından da" olarak nitelendirdi. "yol boyunca ortaya koyduğu muhteşem karakterizasyonlar nedeniyle birbirlerini korumaya ya da zarar vermeye gidecekler... murakami, çok büyük bir dünyanın detlerini bir arada tutabilir ve yine de birkaç değerli ayrıntıyı önemseyebilir. bizi giderek daha derin bir parçalanmaya götürüyor olabilir. modernlik ve onun huzursuz sakinleri, ama o, zihinlere ve kalplere, onların tam olarak ne hissettiğine ve gördüğüne ve insanlığın kalıcı ve boyun eğmez ruhuna karşı her zaman tetiktedir."

diğer incelemeler karışık. the guardian şu sonuca vardı: "her ne kadar kafkavari belirsizlik ve atmosfer oluşturmada her zamanki kadar usta olsa da, hayal kırıklığı yaratacak şekilde gizemlerin çoğunu çözümsüz bırakmayı seçiyor. öyle olsa bile, updike'da olduğu gibi "nobel ödülü" kelimelerinin yer alması büyük bir utanç olurdu. sonuçta özgeçmişinden ziyade sadece kurgusunda yer alıyor."

romana bazı ödüller ve plaketter de verilmiştir. bunlardan bazılarını vikipedi şöyle sıralıyor:

- 2014 kurguda kötü seks ödülü, kısa liste

- 2014 new york times yılın önemli kitabı , 100'den biri
- 2015 bağımsız yabancı kurgu ödülü , kısa liste.

ayrıca “the bear” adlı dizinin 2. sezonunun ilk bölümünde richie karakteri romanı okur ve amaç arayışıyla ilgili konuşmasında romanın olay örgüsünü anlatır.

tüm bunların gösterdiği gibi murakami'nin “renksiz tsukuru tazaki ve hac yılları” adlı kitabı tüm bu işlevleri yerine getiren bir kitaptır.

sonuç

ben ise kitabı bu bilgilerin eşliğinde şöyle değerlendiriyorum:

“renksiz tsukuru tazaki ve hac yılları” adlı metin bence,

* her şeyin kapitalizmin istek, arzu ve çıkarlarına göre şekillendirilmiş, steril bir dünyada,

* pek çok anlamda metaforik olarak yorumlanabilecek beş rengin ilişki ve bağlantıları üzerinden yapılan bir kurguyla,

* kendinden menkul bir “looser”in sadece kendini bulma değil aynı zamanda kendini anlama çabasına dair bir süreci anlattığı sanısını bizde uyandırmaya çalıştığı,

* post modern edebiyatın unsurlarının birkaç eksiğiyle aynen kullanıldığı bir metin ortaya çıkarıp önceden hazırlanmış bir okura sunduğu,

* bu yolla aslında kendi algı ve sabit fikirleriyle, kendi dünyalarımızdaki bazı meselelere sadece bir fikir cimnastiği yaptırmış olmakla öğündüğü ve bununla yetindiği,

* asıl amacının ise o kitabı alarak ona ve yayıncılarına sağlayacağı kâr ve kazancı garanti etmemizi ama bu gerçeği de görmememizi ve fark etmemezi isteyen,

* böylelikle bizleri adeta sadece bir “tüketim nesnesi” sayan ve bunun sonucunda da çok “kazanma” arzuzundan öteye bir derdi olmayan,

* edebiyatı bir “ticari nesne” ya da “mal” üretmek olarak anlayan ve salt bunu hedefleyen,

* bu arada da içinden çıktığı toplumun kendisine yönelik tepkisine değersizleştiren,

bir yazarın yapıtıdır...

kusura bakmayın ama ben bu “mal”ı ne “tüketmek”, ne de bu tüketime destek olacak şekilde yapıt üzerinde herhangi bir biçimde edebi, sosyolojik, ya da ahlâki bir düşünce “üretmek”, böylelikle onu “büyütmek” istemiyorum. “renksiz tsukuru tazaki ve hac yılları” benden uzak olsun!

bence iyi edebiyat okumak isteyen herkes de ondan uzak dursun!

güzel bir sunumla bizlere aktardığı bu kitabı seçtiği, dolayısıyla “post modern ve çok satan” kitaplara dair düşüncelerimi paylaşma fırsatını verdiği için, sevgili nilhan tuncer'e, buluşmanın katılımcılarına ve değerlendirmelerini yazılı olarak gönderen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

mustafa süttaş

ekim 2024

not: veriler ve alıntılar ingilizce wikipedi sayfasından devşirilmiştir.